

Nyssenus, Tertullianus, Cyprianus, Hieronymus), quod contra eos etiam notandum, qui actionem sacrificam constituunt in communione sacerdotis.

Postremo distinguunt sacrificium, quod semper offertur in altari, a sacrificio semel oblato in cruce ita, ut una quidem numero sit victima, sed diversa actio sacrificata. Unde quando actionem cum actione comparant, aiunt mortem Christi et immolationem, intellectu hoc nomine de reali vitae destructione, in Eucharistia esse mysticam, et imaginem mortis ac immolationis, quae facta est in cruce (cf. supra p. 142. 143. et Bellarmin. l. V. c. 15. S. « Alter modus exponendi »). « In hac veritate qua sumus (comparate ad umbras veteris testamenti), unus *pro omnibus mortuus est*, et idem per singulas Ecclesiarum domos in mysterio panis et vini *reficit immolatus*, vivificat creditus, consecrantes sanctificat consecratus... voluit animas pretioso sanguine suo semper sanctificari *per imaginem propriae passionis*, et ideo discipulis fidelibus mandat, quos primos et Ecclesiae suae constituit sacerdotes, ut indesinenter ista vitae aeternae mysteria exercerent, quae necesse est a cunctis sacerdotibus per singulas orbis terrae Ecclesias celebrari » Gaudent. Brix. serm. 2. in Exod. ad neophyt. et alii multi. Cf. Conc. Trid. sess. XXII. cap. 2. 7°. Denique quod de ratione propitiatoria huius sacrificii in omnibus liturgiis exercite simul et dogmaticè proponi diximus, id ipsum continetur in reliquis ss. Patrum documentis, de qua tamen re seorsum postea agemus. Interim videsis Bellarmin. l. V. c. 19; l. VI. cc. 2. 3. 7.

I. Increpatio in hac prima parte unice dirigitur ad sacerdotes leviticos: « ad vos, o sacerdotes, qui despiciatis nomen meum! » Versatur autem ea tota circa neglectum imo etiam contemptum in offerendis victimis: « offertis super altare meum panem pollutum... si offeratis caecum ad immolandum... si offeratis claudum et languidum, nonne malum est? » Sermo est igitur in tota illa increpatione de liturgia et cultu externo sacrificiorum. Unde expectatur, ut conclusio respondeat antecedenti reprehensioni, et proinde etiam in illa de cultu divino agatur. Quod revera ita esse, verba ipsa demonstrant. « Non est mihi voluntas in

Nyssenus, Tertullianus, Cyprianus, Hieronymus), quod contra eos etiam notandum, qui actionem sacrificam constituunt in communione sacerdotis.

THESIS X.

Postremo distinguunt sacrificium, quod semper offertur in altari, a sacrificio semel oblato in cruce ita, ut una quidem numero sit victima, sed diversa actio sacrificata.

Veritas sacrificii Eucharistiae demonstratur ex eius promissione Mal. I. 11.

« Apostolica haec traditio perpetuo et universali consensu custodita » tamquam uberius explicatio cohaeret cum doctrina in ipsis Scripturis » consignata. Huc pertinent primum oracula prophetarum et nominatim vaticinium Malachiae I. 11. (coll. III. 3; Is. LXXVI. 21.) quo 1°. promittitur nova oeconomia, et in ea cultus Dei futurus, universalis in oppositione ad cultum Mosaicum particularem; unde 2°. cultus novus » promittitur, *externus*, isque in omni loco peragendus *vere ac proprie dicto sacrificio*, quod succedat sacrificiis Aaronicis; 3°. quia igitur non » genus sacrificiorum reprobatur est, sed species immutata (Iren. II. IV. » 18.), differentia inter sacrificia abolenda et sacrificium promissum describitur iis characteribus, qui intrinsecum sacrificium Eucharistiae ibi praenuntiatum esse clare demonstrant. »

In prophetia Malachiae a c. I. v. 6. usque ad c. III. v. 4. distinguuntur tres partes intime inter se nexae et pari fere modo dispositae: pars prima I. 6-11; secunda I. 12-14; tertia II. 1 - III. 4. In singulis praecedit increpatio scelearum populi reducis ab exilio, sequitur conclusionis instar annuntiatio novi testamenti, quae duo etiam alibi apud prophetas frequenter reperiuntur coniuncta. Nos hic tantum de prima parte I. 6-11. sumus solliciti, in cuius conclusione id, quod in thesi dicimus, contineri demonstramus.

I. Increpatio in hac prima parte unice dirigitur ad sacerdotes leviticos: « ad vos, o sacerdotes, qui despiciatis nomen meum! » Versatur autem ea tota circa neglectum imo etiam contemptum in offerendis victimis: « offertis super altare meum panem pollutum... si offeratis caecum ad immolandum... si offeratis claudum et languidum, nonne malum est? » Sermo est igitur in tota illa increpatione de liturgia et cultu externo sacrificiorum. Unde expectatur, ut conclusio respondeat antecedenti reprehensioni, et proinde etiam in illa de cultu divino agatur. Quod revera ita esse, verba ipsa demonstrant. « Non est mihi voluntas in

vobis, dicit Dominus exercituum, et munus non suscipiam de manu vestra v. 10. Ab ortu enim solis usque ad occasum, magnum est nomen meum in gentibus, et in omni loco sacrificatur et offertur nomini meo oblatio munda: quia magnum est nomen meum in gentibus, dicit Dominus exercituum v. 11.

Dicimus, hic praenuntiari abolitionem cultus Mosaici, et promitti cultum novi testamenti illi substituendum. Cf. Heb. X. 8. 9. Nam a) cultus promissus extenditur ab ortu solis usque ad occasum, qua expressione semper designatur orbis terrarum, numquam vero sola terra Israel. Insuper cultus ille futurus est in gentibus בגוים (cum articulo), quod nomen in plurali semper designat gentes diversas a populo Israel; denique cultus futurus est in omni loco. Haec vero omnia repugnant cultui Mosaico peculiari. Cf. Io. IV. 20. 21. Porro b) agnitio et glorificatio nominis Dei inter omnes gentes apud prophetas semper est character proprius temporis Messiani. Cf. Rom. XV. 9-12. Neque obest forma temporis praesentis, qua utitur Malachias; hic enim usus frequens apud prophetas consequitur ex modo ipso, quo futura in tempore solebant videre velut praesentia in spatio. Ex his c) intelligitur, verba v. 10: «munus non suscipiam de manu vestra,» in oppositione ad universalitatem promissam cultus novi testamenti debere accipi absolute de abolitione sacrificiorum secundum legem Mosaicam offerendorum, non vero solum velut expressionem displicentiae in sacrificiis non rite oblatis per sacerdotes. Oblatio illegitima, de qua conquestus erat, est solum occasio praenuntiandi abolitionem, non vero propria causa, cur Deus non suscipiat amplius munus de manu sacerdotum leviticorum.

II. Cultus abolendus est externus et cultus publicus, atque sub hac ratione dumtaxat de eo immediate sermo habetur. Ei autem respondet cultus novus substituendus; ergo hic quoque non mere internus est sed externus et publicus, quod etiam ex singulis verbis v. 11. plane constat. Imo sicut id quod praenuntiatur abolendum, sunt sacrificia proprie dicta, ita sacrificiis abolitis a propheta praedicatur substituendum in novo testamento sacrificium veri et proprii nominis.

Verba, quibus promissus Dei cultus externus, publicus et universalis declaratur, nobis consideranda sunt haec: «et in omni loco sacrificatur, et offertur nomini meo oblatio munda.» Textus hebraicus h. l. ad plenioram demonstrationem opportunus ita habet:

בְּכֹל-מְקוֹם מְקַטֵּר מִגֵּשׁ לְשִׁמִי וּמִנְחָה מְהוֹרָה

Ad literam verti potest: «et in omni loco suffimentum oblatum nomini meo, et (incrumentum) sacrificium mundum» (1). Ubi ultimum incisum: «et sacrificium mundum,» est appositio ac declaratio praecedentium: «suffimentum oblatum nomini meo.»

(Tam in primis loquendo de tribus hisce verbis in communi, sunt ea in veteri testamento frequentissima et solemnia ad designandum sacrificium proprie dictum; hoc enim sensu usurpatur קָטַר cum suis derivatis circiter 146^{ies}; in Piel et Hiphil saltem 12^{ies}; מִנְחָה fere 154^{ies}; numquam vero ullum eorum adhibetur de cultu interno, vel in cultu divino externo de oblationibus aliis, quae non sint vera sacrificia (2). Quanto ergo minus hanc trium verborum sacrificiorum coacervationem intelligere possumus

(1) Graeca versio LXX. reddit: θυμασμα προσάγετα: τῷ θεῷ: ἄρωμα καὶ θυσιὰ καθαρά. Syr. eodem modo: «ponunt aromata et offerunt nomini meo sacrificia munda.» Jonathan Targumista totum locum iudaice circumseribit intelligens orationes, quae offerantur a Iudaeis in dispersione inter gentes, quam textus sacri detorsionem Iudaeis exprobrat et refellit saec. II. s. Iustinus Martyr Dialog. cum Tryph. n. 117.

Hebraica lectio non est sine variantibus, quae tamen sensum relinquunt eundem. Particulam ו ante מִנְחָה omittunt Codices viginti; Codices alii (ut interpretes Vulgatus et Syrus) ponunt coniunctionem ו ante מִגֵּשׁ (apud Kennicot et De Rossi).

(2) Significatione non sacra מִנְחָה adhibetur de tributis et donis oblatis regi vel aliis magnatibus; verbum קָטַר sensu alio quam sacrificio non occurrit, nisi forte quater in nominibus derivatis et quidem sensu non sacro (Ps. CXIX. 63; CXLVIII. 8; Prov. XXVII. 9; Cant. III. 6); מִגֵּשׁ appropinquavit, Piel et Hiph. propinquum fecit, frequentatur in sensu vulgari et extra significationem liturgicam. At penes Malachiam non de re profana sed unice de sacro et divino cultu sermonem esse, per se evidens est. Nihil ergo de significatione profana curandum, sed tantummodo significatio sacra et liturgica verborum inquirenda est.

de alia cultus specie, nisi quam semper etiam singula per se sumpta significant?

Speciatim singula si consideremus, מקטר cum suis derivatis ex etymologia significans adolere, suffire, magis proprie designat quidem sacrificium incensi thuris in altari aureo. Unde cum haec forma sacrificii proprius pertineat ad exprimendam sacrificio externo devotionem cordis et orationem (cf. Apoc. V. 8; VIII. 3. 4.), Patres aliqui in textu Malachiae habentes prae oculis versionem graecam distinguere potuerunt ita, ut « thymiama oblatum » intelligerent de orationibus, quibus celebratur sacrificium Eucharistiae, et « mincha purum » de ipso Eucharistiae sacrificio. (Vide Iren. l. IV. c. 17. n. 6; Tertull. contr. Marc. l. III. c. 22; l. IV. c. 1; Hieronym. in Mal. I. 10. T. VI. p. 952; auctorem hom. in Ps. XCV. inter Opp. Chrysost. T. V. p. 630.). Attamen in usu loquendi liturgico veteris testamenti hoc verbum non solum adhibetur de sacrificio thurificationis, sed de cuiusque speciei sacrificiis et nominatim de mincha i. e. de sacrificio incruento, de quo etiam usurpatur verbum alterum נגש in Hiphil, ut הקטר מנחה Jerem. XXXIII. 18; הגיש מנחה Amos V. 25; Mal. II. 12; III. 5. Recte igitur substantive sumptum participium Hophal מקטר intelligitur de sacrificio incruento, et alterum participium additum מגש de eius oblatione. Adeoque erit נגש מקטר « sacrificium (incruentum) oblatum, » quae significatio evidentius determinatur per additam declarationem in forma appositionis: « mincha purum. »

Ad hoc nomen מנחה quod attinet, illud multis in locis et quidem iis, quibus praecepta liturgica traduntur et ideo norma quaedam continetur ad significationem nominum liturgicorum determinandam, diserte distinguitur ut sacrificium incruentum a sacrificiis cruentis. Licet vero quandoque מנחה significationem praeseferat genericam sacrificii tamquam species posita pro genere, determinate tamen ad designandum sacrificium cruentum non nisi semel adhibetur Gen. IV. 4. de sacrificio Abel, ubi in comparatione cum sacrificio incruento fratris Cain specialis erat ratio

utrumque exprimendi eodem nomine. Igitur omnia tria verba a Malachia adhibita sunt non solum sacrificalia sensu generico, sed per se et significatione maxime propria etiam speciem designant sacrificii incruenti, maxime duo nomina substantiva מקטר מנחה.

Itaque a) ex verbis ipsis v. 11. constat, cultum promissum contineri vero et proprio sacrificio. b) Id luculentius demonstratur ex oppositione huius commatis 11. ad antecedentia; ex hac enim manifesto apparet, non simpliciter aboleri vetera sacrificia, sed illis substitui sacrificium, et illa per hoc substitutum excludi. Unde hoc substitutum non improprium sed proprie dictum sacrificium intelligi debet, aequae ac propria erant sacrificia abolenda veteris testamenti. Insuper c) sacrificium substituendum celebrari dicitur e. III. v. 3. 4. (coll. Is. LXVI. 21.) a legitimis ministris et sacerdotibus, qui nomine levitarum designantur non ratione tribus sed ratione muneris sacerdotalis (1); assumendi enim dicuntur ex omnibus gentibus (2). d) Quod maximum est, canon interpretationis externus sed tutissimus, et omnibus qui veritatem assequi velint, in interpretandis Scripturis quoad « res ad aedificationem doctrinae

(1) « Ecce ego mitto angelum meum, et praeparabit viam ante faciem meam (cf. Tract. de Incarnat. th. VI.). Et statim veniet ad templum suum dominator quem vos quaeritis, et angelus testamenti quem vos vultis... et sedebit confians, et emundans argentum, et purgabit filios Levi, et colabit eos quasi aurum et argentum, et erunt Domino offerentes sacrificium in iustitia (מגישו מנחה בצדקה), et placebit Domino sacrificium (מנחה) Iuda et Ierusalem (novae), sicut dies saeculi et sicut anni antiqui » Mal. III. 1. sq.

(2) « Et ponam in eis signum, et mittam ex eis qui salvati fuerint, ad gentes in mare (תרשוש), in Africam et Lydiam, (ad) tendentes sagittas; in Italiam (תובל) et Graeciam, ad insulas longe, ad eos qui non audierunt de me, et non viderunt gloriam meam. Et annuntiabunt gloriam meam gentibus, et adducent omnes fratres vestros de cunctis gentibus... ad montem sanctum meum Ierusalem... quomodo si inferant filii Israel munus in vase mundo in domum Domini (heb. sicut adducent filii Israel sacrificium incruentum אתה מנחה cum articulo). Et assumam ex eis in sacerdotes et levitas (et etiam ex eis i. e. ex gentibus assumam יגם מהם אקה) dicit Dominus » Is. LXVI. 18. sq.

christianae pertinentes » necessario sequendus, intellectus scilicet catholicus in communi consensione Patrum manifestatus certos non reddit, istum quem diximus, esse genuinum sensum textus huius dogmatici. Patrum interpretationes sufficienti numero collectas vide apud Bellarmin. l. V. c. 10; Petav. de Incarn. l. XII. c. 12. n. 12. sqq.; Cornelium a Lapide in h. l. qui simpliciter affirmat, « de fide esse, hanc oblationem mundam esse sacrificium corporis et sanguinis Christi in Eucharistia. » Concilium sane ipsum Tridentinum sess. XXII. cap. 1. non solum textum Malachiae adfert ad confirmandam veritatem catholicam de perenni sacrificio in Ecclesia novi testamenti, sed explicite docet, sacrificium Eucharistiae esse illam oblationem, « quam Dominus per Malachiam nomini suo, quod magnum futurum esset in gentibus, in omni loco mundam offerendam praedixit. »

Fateor, me non assequi, quid sibi velit vir doctus cl. Reinke (in Maleachi p. 322.) de Patrum consensione dubitans, eo quod Chrysostomus in Ps. VIII. n. 1; in Ps. CXII. n. 1; Cyrillus Hieros. Cat. XVIII. n. 25; Isidorus Clarius et Vatablus ab interpretatione textus Malachiae de sacrificio Eucharistiae dissentiant. Chrysostomus enim tum ipsis locis citatis docet, praedici a Malachia novam λατρείαν, tum hom. V. n. 12. contra Iudaeos (T. I. p. 647.) diserte de nostro sacrificio in Ecclesia christiana prophetiam interpretatur. Cyrillus l. c. solum habet prae oculis reprobationem synagogae et catholicitatem Ecclesiae christianae, ad quam probandam inter cetera adfert non totum textum sed haec tantum verba vaticinii: « ab ortu solis usque ad occasum magnum nomen meum in gentibus. » At haec sane non est dissensio ab interpretatione prophetiae de sacrificio Eucharistiae, cum Cyrillus non totum, quod in ea continetur, sed illud unum respiciat, quod ad eius scopum tum pertinebat. Isidorus Clarius et Vatablus scriptores saeculi XVI. quibus addi possent Arias Montanus (cf. Bellarmin. l. V. c. 10.), Iahn (Archaeol. T. V. §. 31. p. 180.) alique similes, tali in causa nullius profecto sunt auctoritatis.

III. Characteres, quibus promissum sacrificium a sacri-

ficiis abrogandis veteris testamenti distinguitur, ex dictis intelliguntur. Nota distinguens est a) *universalitas*, ut non sit proprium unius populi sed commune omnibus gentibus ab ortu solis ad occasum. Cum hac universalitate et extensione ad gentes, quae non sunt stirpis Israeliticae, connectitur b) *diversitas sacerdotii*, siquidem sacerdotes non ex tribu peculiari sed ex omnibus gentibus sint assumendi, adeoque sacerdotium non iure generationis carnalis, sed consecratione et generatione spirituali propagandum sit. « Translato autem sacerdotio necessè est, ut et legis translatio fiat. » Heb. VII. 12. Tum c) *forma sacrificii* indicatur respondens sacrificiis typicis incruentis, quae praecipue consistebant in oblatione panis (similae) et vini. Unde in hac forma sacrificii incruenti, quod est *mincha*, adsignificatur ordo et ritus (דְּבִרָה) mutati sacerdotii secundum ordinem Melchisedech (Ps. CIX. heb. CX. 4.) d) *Ex sua insita excellentia* novum sacrificium est *oblatio munda*. Ubi animadvertatur, a propheta in increpatione antecedenti, cui respondet promissio, reprehendi *immunditiam victimarum*, non autem immediate et directe dispositionem internam offerentium; respondens ergo *munditia* oblationis inter omnes gentes et in omni loco est munditia ipsius sacrificii in se, non autem ratione solum dispositionis melioris offerentium. Id etiam apparet clarius inde, quod dicitur oblatio munda *in omni loco*, quae ergo pollui non potest ita, ut non sit in se munda, sicut a sacerdotibus leviticis offerendo « caecum et claudum et languidum » polluebantur sacrificia legalia. Denique e) sacrificium hoc mundum insignis est glorificatio nominis Dei in omnibus gentibus. Atqui hi characteres sacrificio Eucharistiae, ut ab Ecclesia catholica inde ab instituto novo testamento inter omnes gentes offertur, plene respondent, et extra hoc sacrificium sacrosanctum nullibi reperiri possunt, saltem omnes simul et ut in proprietate verborum a propheta describuntur. Veritas huius interpretationis secundum canones internos ex textu et contextu institutae luculentam habet confirmationem in consensione catholica, quod vaticinium, ut paulo ante diximus, semper hoc sensu in Ecclesia est intellectum.